

عنوان مقاله:

چالش ها و محدودیت های منابع خاک و اراضی در ایران

محل انتشار:

دوفصلنامه مدیریت اراضی، دوره 10، شماره 1 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 25

نویسندگان:

حسین اسدی - دانشگاه تهران

حسین بشارتی - موسسه تحقیقات خاک و آب

منوچهر گرجی - دانشگاه تهران

خلاصه مقاله:

کشور ایران با قرارگرفتن در محدوده خشک و نیمه خشک جهان و نیز با توجه به شرایط زمین شناسی و پستی و بلندی، دارای محدودیت های متنوع و گسترده ای در منابع خاک و اراضی می باشد. این محدودیت ها با بهره برداری های غیراصولی و فشرده در طی چند دهه گذشته، موجب ایجاد چالش های فراوانی برای این منابع پایه و در نتیجه به خطر افتادن امنیت غذایی و سلامت جامعه شده است. در این مقاله، ضمن بیان مختصر اهمیت و کارکردهای خاک، وضعیت فعلی، و مهم ترین چالش ها و محدودیت های منابع خاک کشور تبیین شده است. بر اساس اطلاعات و داده های موجود، فرسایش آبی و بادی خاک مهم ترین عامل تخریب خاک در ایران است که دارای پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و محیطی فراوان و گسترده ای است. فرسایش خاک به شکل های مختلف بادی و آبی در گستره ایران در همه کاربری ها وجود دارد. فرسایش های سطحی اغلب در دیمزارها و مراتع تخریب شده بسیار معمول می باشد. در حالی که فرسایش های عمقی (آبکندی و کناره ای) نقش غالب و اصلی را در تلفات کل خاک و رسوبدهی حوضه ها دارند. کم ترین مقدار متوسط فرسایش خاک برآورد شده در کشور، خیلی بیش تر از حدقابل تحمل خاک و توان خاکسازی می باشد. مهم ترین عامل تخریب خاک در اراضی فاریاب، شورشدن خاک است. دست کم بیش از ۵۰ درصد اراضی تحت کشت آبی کشور با مشکل فزاینده شوری مواجه هستند. تغییر کاربری اراضی را شاید بتوان مهم ترین و اضطراری ترین چالش منابع خاک کشور به ویژه اراضی حاصلخیز کشاورزی دانست که دارای پیامدهای منفی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و امنیتی می باشد. کمبود کربن آلی و کاهش توان تولیدی منابع خاک از محدودیت های مهم کیفیت اراضی کشاورزی می باشد که امنیت و سلامت غذایی کشور را به شدت تهدید می کنند. تخریب منابع خاک کشور، نه تنها کارکرد تولیدی و زیست محیطی آن را تحت تاثیر قرار داده، بلکه ظرفیت اراضی و سرزمین را برای مقابله و سازگاری با تغییر اقلیم، وقوع خشکسالی و سیل نیز به شدت کاهش داده است. وقوع سیلاب های شدید با تواتر بیشتر از دوره بازگشت رخدادهای بارندگی، و نیز خشکسالی های شدیدتر از نشانه های این روند می باشند.

کلمات کلیدی:

تخریب خاک، کاهش کربن آلی، تغییر کاربری اراضی، شوری خاک، فرسایش خاک

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1586079>

